

ЕМОТИВНІСТЬ ТА ОЦІННІСТЬ У ХУДОЖНЬОМУ ДИСКУРСІ

Обсяг – 6 кредитів ЄКТС

Семестр 4; Курс другий

LABORE ET ZELO

Дні, час, місце – згідно з розкладом

Ім'я про викладача

Ім'я

Бойко Надія Іванівна

Кон'

E-mail: bni_bni52@ukr.net, тел.: (068) 2840207

Робоче місце

Кафедра української мови, методики її навчання та перекладу
(ауд. 213 Гоголівського корпусу)

Години консультацій

За розкладом

Опис курсу

Курс призначений для того, щоб забезпечити засвоєння основних понять теорії лінгвостилістики, лінгвістики тексту, дискурсології; сформувати в здобувачів третього (освітньо-наукового) рівня знання проблемних питань розвитку українського та зарубіжного мовознавства в аспекті об'єктивації семантичних планів емотивності та оцінності в художньому дискурсі; оволодіння термінологією з лінгвостилістики, лінгвістики тексту, дискурсології; набуття практичних навичок визначення та характеристики засобів і способів об'єктивації семантичних планів емотивності та оцінності в українському художньому дискурсі, удосконалення мовнокомунікативної компетентності лінгвіста.

Курс зорієнтовано на осмислення попередніх надбань і сучасних досягнень українського мовознавчого досвіду з проблем об'єктивації семантичних планів емотивності та оцінності в українському художньому дискурсі. Розвиває здатність аналізувати мовні явища з погляду фундаментальних лінгвістичних принципів і знань, класичних та новітніх дослідницьких підходів. Висвітлює теоретичні основи лінгвостилістики, лінгвістики тексту, дискурсології, сприяє розвитку та вдосконаленню лінгвістичного аналізу художнього тексту. Спрямований на усвідомлення важливості розв'язувати широке коло проблем і завдань у мовознавчій галузі на основі розуміння природи категорій емотивності та оцінності в художньому дискурсі.

Курс сприяє виробленню навичок планувати й організовувати науково-інноваційну та професійну діяльність у галузі мовознавства, використовувати нетрадиційні підходи до характеристики засобів об'єктивації категорій емотивності та оцінності в українському художньому дискурсі; формує здатність до лінгвокреативної діяльності в науково-дослідницькій сфері та до викладацької діяльності в межах філологічних спеціальностей; допомагає обирати найоптимальніші сучасні підходи до дослідження засобів і способів вербалізації категорій емотивності та оцінності й доцільні методи для їх аналізу.

Очікувані результати навчання з дисципліни:

- концептуальні та методологічні знання в галузі чи на межі галузей знань або професійної діяльності;
- здійснювати критичний аналіз, оцінка і синтез нових та комплексних ідей;
- здатність аналізувати праці видатних українських та зарубіжних учених-філологів, наукових шкіл та монографічних фундаментальних робіт у галузі мовознавства;

- уміти критично і системно оцінювати результати науково-дослідницької роботи, визначати перспективи подальших наукових розвідок в галузі лінгвостилістики, лінгвістики тексту, дискурсології;
- виокремлювати, класифікувати та характеризувати мовні й мовленнєві факти в аспекті лінгвостилістики, лінгвістики тексту, дискурсології;
- уміти окреслювати, досліджувати, репрезентувати актуальні питання сучасної української лінгвостилістики (лінгвістики тексту, дискурсології).

Мета навчання

Після успішного закінчення курсу студенти будуть здатні до вирішення професійних задач та мати такі основні **компетентності**:

- здатність використовувати інформаційні та комунікаційні технології;
- здатність до пошуку, оброблення й аналізу інформації з різних джерел;
- здатність генерувати нові ідеї (креативність);
- здатність здійснювати теоретичний, методологійний та емпіричний аналіз актуальних проблем сучасної лінгвостилістики (лінгвістики тексту, дискурсології);
- здатність вільно оперувати сучасною науковою лінгвостилістичною термінологією з лінгвостилістики, лінгвістики тексту, дискурсології;
- здатність застосовувати методи й методології наукового дослідження, структурувати мовні й мовленнєві факти з урахуванням класичних і новітніх методологійних принципів;
- здатність застосовувати міждисциплінарний підхід у процесі проведення лінгвістичного аналізу різномірних вербалізаторів категорій емотивності та оцінності в українському художньому дискурсі;
- уміння добирати, аналізувати та класифікувати фактичний матеріал в аспекті вербалізації емотивності й оцінності в українському художньому дискурсі;
- здатність здійснювати комплексну загальну характеристику вербалізаторів категорій емотивності та оцінності як чинників експресивізації художніх дискурсів;
- здатність характеризувати склад лексичних та фразеологічних засобів вербалізації категорій емотивності й оцінності в українських художніх дискурсах як вияви індивідуально-авторського мовомислення.

Форми та методи навчання

Курс буде викладено у формі лекцій (20/6* год.), практичних занять (40/12*год.), а також організації самостійної роботи аспірантів у бібліотеках і комп'ютерних мережах (120/162* год.).

Навчання побудоване на компетентнісному, комунікативно-діяльнісному, функційно-стилістичному, функціональному, когнітивно-комунікативному, текстоцентричному й антропоцентричному підходах, базується на інтерактивному навчанні практичного спрямування у формах лекції (традиційної, проблемної, лекції-презентації), практичного заняття, самостійної роботи (опрацювання науково-теоретичної літератури, художніх текстів різних авторів, лексикографічних праць різних типів, робота в Інтернеті). Викладач використовуватиме інтерактивні методи.

Навчальна дисципліна передбачає використання монографій, підручників, посібників з українського та зарубіжного мовознавства; наукових джерел інформації в галузі лінгвостилістики; лінгвістичних енциклопедій; електронного ілюстративного матеріалу, персональних гаджетів; інтернет-ресурсів.

Навчання відбуватиметься на платформі «Zoom», тому здобувачам потрібно мати відповідний обліковий запис.

**денна, вечірня / заочна форми навчання*

Організація навчання
Теми лекційних занять

№	Назва теми	Кількість годин	
		денна/ вечірн я	заочна
1	Теоретико-методологічні засади вивчення психологічного статусу емоцій та емоційних оцінок. Психологічні підходи до класифікації емоційних станів та емоційних оцінок. Основні види емоційних процесів та оцінних характеристик	2	1
2	Лінгвістична теорія емоцій та оцінок. Лінгвістичний аспект вивчення засобів вербалізації емоційних станів та оцінок. Емоції та оцінки як об'єкти лінгвостилістичних досліджень та чинники мовностилістичних вимірів художнього дискурсу	2	1
3	Поняття про конотацію у мовознавстві. Лінгвістичний статус конотації. Формування лінгвістичної конотативної теорії. Різномасштабність термінологічних дефініцій конотації	2	-
4	Типологія конотації. Сутність конотативного значення. Особливості конотативного значення лексичних та фразеологічних одиниць	2	1
5	Компоненти конотативного значення лексичних та фразеологічних одиниць. Емотивний компонент у структурі лексичного значення слова та фразеологічної одиниці. Оцінний компонент конотативного значення у структурі лексичного та фразеологічного значення	2	-
6	Образний компонент конотативного значення лексичних та фразеологічних одиниць. Внутрішня форма слова і фраземи як мотивувальна ознака емотивного й оцінного конотативного значення	2	-
7	Співвідношення емотивності, оцінності й інтенсивності в семантиці лексичних і фразеологічних одиниць	2	2
8	Лексичні засоби об'єктивації семантичних планів емотивності та оцінності в художньому дискурсі	2	-
9	Фразеологічні засоби об'єктивації семантичних планів емотивності та оцінності в художньому дискурсі	2	1
10	Експресивний потенціал емотивно-оцінних лексем та фразем у просторах художніх дискурсів	2	1
	Разом	20	6

Теми практичних занять

№	Назва теми	Кількість годин	
		денна/ вечірн я	заочна
1	Теоретико-методологічні засади вивчення психологічного статусу емоцій та емоційних оцінок. Психологічні підходи до класифікації емоційних станів та емоційних оцінок. Основні види емоційних процесів та оцінних характеристик	4	2

2	Лінгвістична теорія емоцій та оцінок. Лінгвістичний аспект вивчення засобів вербалізації емоційних станів та оцінок. Емоції та оцінки як об'єкти лінгвостилістичних досліджень та чинники мовностилістичних вимірів художнього дискурсу	4	1
3	Поняття про конотацію в мовознавстві. Лінгвістичний статус конотації. Формування лінгвістичної конотативної теорії. Різномасштабність термінологічних дефініцій конотації	4	1
4	Типологія конотації. Сутність конотативного значення. Особливості конотативного значення лексичних та фразеологічних одиниць	4	1
5	Компоненти конотативного значення лексичних та фразеологічних одиниць. Емотивний компонент у структурі лексичного значення слова та фразеологічної одиниці. Оцінний компонент конотативного значення у структурі лексичного та фразеологічного значення	4	1
6	Образний компонент конотативного значення лексичних та фразеологічних одиниць. Внутрішня форма слова і фраземи як мотивувальна ознака емотивного й оцінного конотативного значення	4	-
7	Співвідношення емотивності, оцінності й інтенсивності в семантиці лексичних і фразеологічних одиниць	4	2
8	Лексичні засоби об'єктивації семантичних планів емотивності та оцінності в художньому дискурсі	4	1
9	Фразеологічні засоби об'єктивації семантичних планів емотивності та оцінності в художньому дискурсі	4	1
10	Експресивний потенціал емотивно-оцінних лексем та фразем у просторах художніх дискурсів	4	2
	Разом	40	12

Самостійна робота

№	Назва теми	Кількість годин	
		денна/ вечірня	заочна
1	Лінгвостилістика, лінгвістика тексту, дискурсологія як галузі мовознавчої науки. Система джерел формування терміноапарату лінгвостилістики, лінгвістики тексту, дискурсології та чинники його модифікації. Етапи становлення лінгвостилістики, лінгвістики тексту, дискурсології як галузей мовознавчої науки. Предмет вивчення, методологія та методи дослідження, особливості поняттєво-термінологічного апарату в аспекті лінгвостилістичних, текстоцентричних та дискурсоцентричних студій	10	14
2	Емотиви як об'єкт лінгвістичних досліджень. Природа, сутність і значення емотивів. Аспекти дослідження емотивів у сучасному мовознавстві. Сучасний стан вивчення емотивної лексики. Семантичні аспекти класифікації емотивної лексики	14	18
3	Оцінна лексика як об'єкт лінгвістичних досліджень. Природа, сутність і значення оцінних лексем. Аспекти дослідження оцінних лексем у сучасному мовознавстві. Сучасний стан вивчення оцінної лексики. Семантичні аспекти класифікації оцінної лексики	12	16

4	Фразеологізми-емотиви як об'єкт лінгвістичних досліджень. Природа, сутність і значення емотивних фразем. Аспекти дослідження емотивних фразем у сучасному мовознавстві. Сучасний стан вивчення емотивних фразеологічних одиниць. Семантичні аспекти класифікації емотивних фразеологічних одиниць	12	17
5	Фразеологізми-оцінки як об'єкт лінгвістичних досліджень. Природа, сутність і значення оцінних фразем. Аспекти дослідження оцінних фразем у сучасному мовознавстві. Сучасний стан вивчення оцінних фразеологічних одиниць. Семантичні аспекти класифікації оцінних фразеологічних одиниць	12	16
6	Асоціативно-образний потенціал емотивно конотованих лексичних та фразеологічних одиниць у межах художнього дискурсу	10	16
7	Асоціативно-образний потенціал аксіологічно конотованих лексичних та фразеологічних одиниць у межах художнього дискурсу	14	18
8	Експресивний потенціал емотивно-оцінних лексичних та фразеологічних одиниць у межах художнього дискурсу	12	14
9	Функційно-стилістичний потенціал лексичних та фразеологічних емотивів у художньому дискурсі. Номінативна функція емотивної лексики в художньому дискурсі. Оцінна функція емотивної лексики в художньому просторі. Емотивна функція фразеологічних одиниць у художньому дискурсі. Наукова доповідь із лінгвістики тексту на платформі Google-форма.	12	16
10	Індивідуально-авторські особливості вживання лексичних та фразеологічних емотивів у художньому дискурсі. Специфіка авторської системи використання лексичних та фразеологічних емотивів у художньому дискурсі. Специфіка персональної системи використання лексичних та фразеологічних емотивів у художньому тексті. Наукова стаття (тези) з лінгвістики тексту на платформі Google-форма	12	17
Разом		120	162

Оцінка

Підсумкову оцінку курсу буде обчислено з використанням таких складників:

Бали	
10	Навчальний проєкт (есе в науковому стилі)
60	Контроль за опрацюванням тем (бліц-опитування / тести / модульна контрольна робота). 10 тем – 6 балів максимум
10	Наукова доповідь з української лінгвостилістики (лінгвістики тексту, дискурсології) (10 балів максимум)
20	Наукова стаття (тези доповіді) з української лінгвостилістики (лінгвістики тексту, дискурсології) (20 балів максимум)
100	Разом

Політика курсу

Безпека – понад усе.

У разі включення сигналу «Повітряна тривога» під час очного навчання ви під керівництвом викладача повинні перейти до споруд цивільного захисту і перебувати в них до скасування сигналу.

У разі включення сигналу «Повітряна тривога» під час дистанційного навчання за вашим місцем перебування ви маєте повідомити про це викладача та перейти до безпечного місця.

Відвідування та / або участь є важливим компонентом курсу. Водночас, якщо Ви бажаєте навчатися дистанційно, є можливість погодити графік навчання на основі академічного середовища «Уніком».

Якщо ви не були присутні на занятті через сигнал «Повітряна тривога», узгодьте з викладачем дистанційну форму виконання завдання.

Дедлайни. Крайньою межею складання портфоліо (завдання аналітичного характеру, презентації до наукових повідомлень) є три дні до дати заліку.

Перескладання здійснюється згідно із чинним положенням про організацію освітнього процесу в університеті. Перескладання заліку відбувається за графіком, визначеним відділом аспірантури та докторантури.

Академічна доброчесність та плагіат. Кожен здобувач вищої освіти повинен ознайомитися й дотримуватися норм Положення НДУ ім. М. Гоголя «Про академічну доброчесність»

(http://www.ndu.edu.ua/storage/norm_baza/polozennia_pro_akademichny_dobrochesnist.pdf).

Усю заплановану роботу здобувачі виконують самостійно. У разі виявлення несамотійного виконання завдання, результат анулюється, а робота повертається здобувачу на переопрацювання з дотриманням правил академічної доброчесності.

Під час виконання спільних завдань потрібно зазначати внесок кожного учасника.

Мобільні пристрої на заняттях використовуються з навчальною метою.

Поведінка в аудиторії. Кожен здобувач вищої освіти має ознайомитися та дотримуватися Правил внутрішнього трудового розпорядку (http://www.ndu.edu.ua/storage/norm_baza/pravula_rozporiadky.pdf) університету, а також принципів і правил поведінки, визначених в Етичному кодексі Ніжинського державного університету імені Миколи Гоголя (http://www.ndu.edu.ua/storage/norm_baza/etychkodex.pdf).

Вітається активність здобувачів із планування освітнього процесу та участь у неформальній освіті.

Рекомендовані джерела інформації

Основна література:

1. Бацевич Ф.С. Нариси з лінгвістичної прагматики : монографія. Львів: ПАІС, 2010. 336 с.
2. Бацевич Ф.С., Кочан І.М. Лінгвістика тексту: підручник. Львів: ЛНУ імені Івана Франка, 2016. 316 с.
3. Бігунова Н.О. Позитивна оцінка: від когнітивного судження до комунікативного висловлювання: монографія. Одеса : КП ОМД, 2017. 580 с.
4. Блинова І.А. Мовна особистість письменника-прозаїка у взаємодії композиційно-мовленнєвих форм: монографія. Дніпро: Літограф, 2016. 279 с.
5. Бойко Н. І., Хомич Т. Л. Конотативна лексична семантика: інтенсивний і параметричний складники: монографія. Ніжин: Вид-во НДУ ім. М. Гоголя, 2011. 167 с.

6. Бойко Н. І., Хомич Т. Л. Експресивна семантика: дискурсивна інтерпретація : монографія. Ніжин : Вид-во НДУ ім. М. Гоголя, 2018. 200 с.
7. Загнітко А. Лінгвістика тексту: науково-навчальн. посібник. Донецьк: ДонНУ, 2006. 289 с.
8. Загнітко А.П. Основи дискурсології: науково-навчальне видання. Донецьк: Вид-во Донецького національного університету, 2008. 194 с.
9. Космеда Т. Аксиологічні аспекти прагмалінгвістики: формування і розвиток категорії оцінки: монографія. Львів: Львівський національний університет імені Івана Франка, 2000. 350 с.
10. Краснобаєва-Чорна Ж.В. Лінгвофраземна аксіологія: парадигмально-категорійний вимір: монографія. 2-е вид., випр. і доп. Вінниця: ТОВ «Нілан-ЛТД», 2016. 416 с.
11. Приходько Г.І. Категорія оцінки в контексті зміни лінгвістичних парадигм: монографія. Запоріжжя: Кругозор, 2016. 200 с.
12. Селіванова О. Методи дослідження тексту в сучасній лінгвістиці. Наукові праці. 2013. URL: <http://selivanova.net/ru/publications/>
13. Українська лінгвостилістика XX – початку XXI ст.: система понять і бібліографічні джерела / за ред. С. Я. Єрмоленко. Київ : Грамота, 2007. 366 с.
14. Халіман О. В. Граматика оцінки: морфологічні категорії української мови: монографія. Харків: «Майдан», 2019. 458 с.

Додаткова література:

1. Бацевич Ф.С. Основи комунікативної лінгвістики: підручник. Київ: Академія, 2004. 344 с.
2. Бойко Н. І., Коткова Л. І. Експресивний потенціал ідіолекту Володимира Винниченка: лексичні та фразеологічні складники: монографія. Ніжин : Вид-во НДУ ім. М. Гоголя, 2017. 284 с.
3. Голікова Н. С. Мова художньої прози Павла Загребельного: від слова до концепту: монографія. Дніпро: Акцент ПП, 2018. 432 с.
4. Гуйванюк Н. В. Слово – речення – текст. Вибрані праці: монографія. Чернівці: Чернівецький національний університет ім. Ю. Федьковича, 2009. 664 с.
5. Даньків М. В. Емоційні концепти страх і гнів: сутність та лінгвокультурна специфіка (на матеріалі фразеологічних одиниць перської і української мов). Режим доступу: <http://info.krippo-tavrida.pp.ua/fl/fl2011/t1/dank%D1%96v.pdf>
6. Єрмоленко С.Я., Вокальчук Г.М., Ганжа А.Ю., Гнатюк Л.П., Сюта Г.М. Територія мови Тараса Шевченка: монографія/ за ред. С.Я. Єрмоленко. Київ: Видавничий дім Дмитра Бураго, 2016. 340 с.
7. Лексика на перетині наукових парадигм: колективна монографія/ за ред. Л. Струганець. Тернопіль: Осадца Ю.В., 2018. 212 с.
8. Кононенко В.І. Текст і слово: монографія. Івано-Франківськ: Вид-во Прикарпатського нац. університету ім. В. Стефаника, 2017. 189 с.
9. Кочан І.М. Практикум з лінгвістики тексту. Львів: Дрогобич: Посвіт, 2020. 220 с.
10. Моїсєєва Н. О. Аксиологічність як лінгво-філософська категорія. Режим доступу: http://www.nbu.gov.ua/portal/natural/nvnu/filolog_mov/2011_6_1/R2/Moisieva.pdf
11. Мойсієнко А.К. Текст як мистецька даність. Проблеми поетичної мови: монографія. Харків, 2018. 206 с.
12. Приходько Г.І. Оцінка і комунікація: посібник. Вінниця, 2013. 168 с.
13. Художній текст – слово – образ: лінгвостилістичний аспект: монографія/ М.І. Голянич, І.О. Бабій, Н.Я. Іванишин та ін.; за ред. М.І. Голянич. Івано-Франківськ: Вид-во ПНУ імені Василя Стефаника, 2010. 408 с.

14. Boyko Nadia, Kotkova Liudmyla, Prykhodko Oksana. Means and methods of objectization of emotional-evaluative semantic plans of lexical units in the ukrainian language. AD ALTA: journal of interdisciplinary research. 12/02-XXX. 2022. С. 73–80.
15. Boyko Nadia, Kotkova Liudmyla, Lytvynska Svitlana, Prykhodko Oksana, Samboryn Viktoriia. Evaluative potential of the component composition of phraseological units of the ukrainian language regarding indication of the world of emotions. AD ALTA: journal of interdisciplinary research. 13/01-XXXII. 2023. С. 132–137.

Довідкова література:

1. Великий тлумачний словник сучасної української мови (з дод., допов. та CD): 250 000/уклад. і голов. ред. В.Т. Бусел. Київ, Ірпінь: Перун, 2007. 1736 с.
2. Городенська К.Г., Кочукова Н.І., Куцак Г.М. Довідник з української мови (найновіші рекомендації). Київ: Слов'янськ, 2015. 215 с.
3. Жайворонок В.В. Знаки української етнокультури: словник-довідник. Київ: Довіра, 2006. 703 с.
4. Загнітко А. Словник сучасної лінгвістики: поняття і терміни: у 4-х т. Донецьк : ДонНУ, 2013.
5. Загнітко А. Сучасний лінгвістичний словник. Вінниця: ТОВ «ТВОРИ», 2020. 920 с.
6. Лінгвістичний аналіз тексту: словник термінів/ укл.: Голянич М.І., Іванишин Н.Я., Ріжко Р.Л., Стефурак Р.І.; за ред. М.І. Голянич. Івано-Франківськ: Сімик, 2012. 392 с.
7. Селіванова О.О. Лінгвістична енциклопедія. Полтава: Довкілля-К, 2010. 844 с.
8. Словник української мови: в 11-ти т. Київ: Наукова думка, 1970–1980.
9. Словник української мови: у 20-ти т. Т. 1–12. Київ: Наукова думка – Український мовно-інформаційний фонд НАН України, 2012–2022.
10. Українська мова. Енциклопедія / редкол.: В. М. Русанівський, О. О. Тараненко (співголови), М. П. Зяблюк та ін. 3-тє вид., зі змінами і доп. Київ: «Укр. енцикл.» ім. М. П. Бажана, 2007. 854 с.

Періодичні видання

1. Журнал «Українська мова»
2. Журнал «Мовознавство»

Інформаційні ресурси

1. Електронні версії словників на сайті (режим доступу: <http://www.ulif.org.ua/about>).
2. Журнал «Дискурс» (режим доступу: <http://www.nsu.ru/education/virtual/discourse.htm>)
3. Кучерук О. А., Караман С. О., Караман О. В., Віннікова Н. М. Використання ІКТ для формування фахових компетентностей (режим доступу: http://nbuv.gov.ua/UJRN/ITZN_2019_71_3_16).
4. «Лексикографічний бюллетень» (режим доступу: <http://dspace.nbuv.gov.ua/handle/123456789/14109>).
5. Лінгвістичний портал MOVA. info (режим доступу: www.mova.info/).
6. Методи лінгвістичних досліджень (режим доступу: <http://knowledge.allbest.ru/languages/2c0a65625b3ac68a5c53b88521>).
7. Національна бібліотека України ім. В. І. Вернадського (режим доступу: <https://uk.wikipedia.org>).

8. Український лінгвістичний портал (режим доступу: lingvoforum.net/index.php?topic...0).
9. Український мовно-інформаційний фонд НАН України (режим доступу: www.ulif.org.ua/).
10. Українські неологізми (режим доступу: <http://words.volyn.net/>).